

ГЛАДКИХ Т.В., доцент

ПОДОЛЬСЬКА В.О., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

Сучасні ринкові умови господарювання потребують отримання інформації, яка необхідна для аналізу відповідності потенціалу підприємства в умовах глобалізації економіки. з метою прийняття відповідних стратегічних управлінських рішень. У статті визначено сучасні проблеми організації бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх вирішення для підвищення якості облікової інформації як складової інформаційного забезпечення управління.

Current market conditions require management information necessary for analysis of compliance-building enterprise in a globalizing economy to take appropriate strategic decisions. The article outlines the current problems of accounting in Ukraine and solutions to improve the quality of accounting information as part of information support of management.

Постановка проблеми. Складовою системи управління в ринкових умовах господарювання є антикризове управління, яке здатне упереджувати чи полегшувати кризові явища та підтримувати функціонування суб'єкта господарювання у режимі виживання та виводити його із кризового стану з мінімальними втратами [8]. В умовах жорсткої конкуренції управлінські рішення на зовнішніх та внутрішніх ринках повинні забезпечувати конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів.

Прийняття ефективних управлінських рішень залежить від належної організації планування, контролю та аналізу з метою виявлення проблем розвитку, знаходження альтернативних рішень щодо визначення цих проблем для досягнення стратегічних напрямів функціонування у майбутньому.

Ускладнення системи управління потребує не тільки удосконалення організації діяльності, але і поліпшення інформаційного забезпечення. Інформатизація системи управління окремих суб'єктів господарювання в ринкових умовах пов'язана з посиленням її ролі і на державному рівні, про що свідчить прийняття Закону України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007-2015 роки”, практична реалізація якого сприятиме підвищенню ефективності управління у всіх сферах економіки та діяльності кожного суб'єкта господарювання, метою якого є підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки та її перехід на моделі інноваційного та сучасного розвитку [1].

Важливою складовою загальної інформаційної системи підприємства є облікова інформація, яку забезпечує бухгалтерський облік шляхом виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення та передачі інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Ця сутність бухгалтерського обліку була затверджена Законом України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2].

Метою дослідження є визначення проблем організації бухгалтерського обліку і напрямів їх вирішення для підвищення якості облікової інформації.

Аналіз останніх досліджень. Для ринкової економіки характерні завдання, які встановлює зовнішній користувач – ринок капіталу (в особі інвесторів, біржових та фінансових аналітиків), для якого потрібна інформація, що впливає на зміну ринкової вартості капіталу, тобто виступає чинником зростання ринкової вартості акцій підприємства. Тому актуальною проблемою залишається подальше реформування бухгалтерського обліку з метою його удосконалення. Заслужують на увагу зусилля науковців України в цьому напрямі, а саме: Н.Білухи, О. Бородкіна, Ф. Бутинця, Б.Валуєва, В. Гетьмана, К.Друрі, С. Голова, З. Гуцайлюка, В. Єфіменка, Є. Калюги, Г.Кірейцева, М. Кужельного, Ю. Кузьмінського, Л. Кіндрацької, В. Ластовецького, В.Лінника, В. Моссаковського, Л. Нападовської, В. Пархоменко, О. Петрик, М. Пушкаря, В. Сопко, Л.Шатковської, М. Чумаченко, та ін.

Аналіз літературних джерел з проблем інформаційних потреб управління та способів їх задоволення показує, що ефективність механізму управління, насамперед, пов'язано з якісними змінами в інформаційній системі бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі серед актуальних характеристик обліково-інформаційного забезпечення, перш за все, варто виділити якість бухгалтерської інформації (рис.1).

Рис.1. Якісні ознаки бухгалтерської інформації.

Крім того необхідно також вирішувати такі проблеми, пов'язані з інформаційним забезпеченням обліку, як забезпечення ефективності інформації, її об'єктивності, єдності, аналітичності та ефективності.

Рівень якості інформації залежить від якості носіїв первинної, поточної та підсумкової інформації, чому сприяє раціональна організація методичного, технологічного та організаційного етапів обліку.

В ринкових умовах господарювання методичний обліковий процес не залишається незмінним, тому що реформування економіки сприяє виникненню нових теоретичних засад бухгалтерського обліку, що пояснюється і державним регулюванням бухгалтерського обліку в Україні, і відповідною самостійністю суб'єктів господарювання щодо розробки власних розпорядчих документів, які формують організацію бухгалтерського обліку. Регулювання питань методології бухгалтерського обліку здійснюється Методологічною Радою при

Міністерстві фінансів України за допомогою національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Заслужують на увагу здійснений науковцями ретельний аналіз національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку і їх відповідність міжнародним стандартам фінансової звітності. Зокрема, С. Голов відмічає невідповідність міжнародним стандартам у сфері обліку об'єднання бізнесу, консолідації фінансових звітів, подання інформації про фінансові інструменти, основні засоби, що обумовлено передусім наступними чинниками:

- відсутній зв'язок між положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та законодавчими актами, які впливають на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності;

- зберігається суттєвий вплив податкових норм і правил на організацію бухгалтерського обліку та урядових органів на процеси розробки та прийняття положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

- П(С)БО на відміну від МСФЗ розповсюджуються не лише на фінансову звітність, а й визначають методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку [6].

Процес економічної інтеграції у світовому масштабі, стрімкий розвиток міжнародних економічних відносин призвели до необхідності інтернаціоналізації та стандартизації обліку. Перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності відкриває для підприємств України нові можливості для узгодженості та ефективного функціонування інформаційної системи.

Загалом між національними стандартами обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності більше схожості, ніж відмінностей. Проте слід зазначити, що процес трансформації обліку і звітності пов'язаний з колом невирішених проблем, а саме:

- проблеми щодо підтримки держави і чіткої регламентації (відсутня державна програма переходу вітчизняних суб'єктів господарювання на МСФЗ та формування ефективного регуляторного механізму);

- проблеми, пов'язані з матеріальною складовою (відсутність матеріальної бази для переходу на МСБО та МСФЗ);
- проблеми, пов'язані з системою статистичної звітності (відсутні форми звітності, які відповідають вимогам МСФЗ) [4].

Серед проблем забезпечення дотримання інтересів усіх користувачів облікової інформації виділяємо регламентацію з боку держави з метою забезпечення пріоритетності її інтересів над інтересами інших користувачів, що підтверджується тим, що у складі методологічної ради з бухгалтерського обліку при Міністерстві Фінансів України не представлені інтереси тих, хто складає звітність та відсутнє фінансування її роботи, яке має бути передбачене в бюджеті держави.

З нашої точки зору при розробці та обговоренні проектів національних П(С)БО доцільним є залучення усіх зацікавлених сторін, що сприятиме підвищенню якості методологічних засад формування облікової інформації, запровадженню державного контролю за дотриманням вимог національних стандартів, розробці власних методичних рекомендацій та тлумачень при врахуванні галузевих особливостей діяльності підприємств.

Сучасний етап реформування бухгалтерського обліку в Україні потребує також удосконалення його організації. Тому цілком можна погодитись з думкою С. Кузнєцової про необхідність розробки теоретичних та практичних пропозицій щодо визначення форми організації бухгалтерського обліку [7] та розробки матриці обрання форми організації ведення бухгалтерського обліку суб'єктом господарювання.

Актуальною передумовою раціональної організації бухгалтерського обліку є розробка та затвердження правил документообороту. Вирішенню проблеми щодо удосконалення організації документообігу на підприємствах буде сприяти впровадження сучасних інформаційних технологій, що забезпечить прискорення оброблення облікових даних та їх передачі всім користувачам [3]. Заслуговує на увагу думка М.Білухи та Т. Микитенко про необхідність впровадження на сучасному етапі інтегрованої системи

електронного господарського обліку, який розглядається, як складова обліково-економічної інформаційної системи [5].

Сучасні ринкові умови господарювання потребують отримання інформації, яка необхідна для аналізу відповідності потенціалу підприємства в умовах зовнішнього середовища, своєчасного виявлення та усунення відхилень з метою прийняття відповідних стратегічних управлінських рішень. Отриманню такої інформації, на думку Т. Чебан і В. Яценко, буде сприяти організація на підприємстві управлінського обліку, яка передбачає такі основні етапи: методологічний, для визначення методологічних прийомів стратегічного обліку; технічний, який вирішує завдання щодо створення моніторингу поточної діяльності та системи обліку даних, отриманих з зовнішнього середовища; вибір моделі складання звітної інформації та визначення напрямів руху інформації в середині підприємства; організаційний етап, на якому визначаються функції та обов'язки персоналу бухгалтерії [10].

Першочергове значення серед цих етапів належить методологічному етапу, тому що від якості розробки методологічних прийомів стратегічного обліку залежать інші етапи його організації. Процес реалізації основних етапів організації управлінського обліку супроводжується вирішенням таких актуальних проблем як, обмеженість матеріальних ресурсів, ставлення керівництва підприємства до бухгалтерії, належна професійна підготовка працівників бухгалтерії.

На сучасному етапі управлінський облік, який має оперативно і адекватно реагувати на запити управління, швидко сприймати новітні технології, поєднувати бухгалтерський облік з іншими функціями управління, не виконує такі функції. Це пов'язано, з нашої точки зору, з тим, що управлінський облік не рулюється чинним законодавством, а здійснюється з урахуванням інформаційних потреб керівництва підприємства.

Проблему професійної підготовки персоналу бухгалтерії необхідно розпочинати з удосконалення навчальних програм в вищих навчальних закладах та відповідної наукової, навчальної та методичної літератури, так як в

СКЛАДОВІ КОНЦЕПЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Методологічні засади

- ◆ у П(С)БО чітко визначити методику оцінки активів, розрахунків амортизації, створення резервів, тощо, заклавши тим самим єдині засади формування інформації;
- ◆ дотримуватися єдиної методики визначення прибутку у фінансовій і податковій звітності, що дасть змогу спростити роботу бухгалтерії і податкової служби та підвищить якість облікової інформації

Організаційні заходи

- ◆ підвищити статус бухгалтерської та економічної служби в Україні,
- ◆ вирішити завдання щодо підвищення кваліфікації спеціалістів бухгалтерського профілю, шляхом проведення навчальної підготовки і перепідготовки спеціалістів бухгалтерської та економічної служби в закладах різного рівня акредитації;
- ◆ впровадити заходи захисту прав спеціалістів бухгалтерських служб при виникненні різних спірних питань із судовими органами та адміністрацією на місцях

Побудова управлінського обліку

- ◆ включати до складу бухгалтерії підприємства спеціаліста, відповідального за організацію системи планування (бюджетування), обліку витрат за центрами відповідальності та контролю за витратами і складання управлінської звітності;
- ◆ розробити методичні рекомендації з планування (формування) бюджетів доходів і витрат, визначення центрів відповідальності та обліку витрат, системи контролю і стимулювання виконавців

Рис.2. Складові концепції бухгалтерського обліку в Україні

умовах розвитку ринкової економіки головний бухгалтер підприємства повинен виконувати не тільки обов'язки, затверджені чинним законодавством, але і функції щодо організації та впровадження управлінського обліку, вирішення завдань фінансового планування, міжнародних відносин, тощо. Підвищення професійного рівня та кваліфікації спеціалістів з бухгалтерського обліку в сучасних умовах в Україні сприяє впровадження систем сертифікації SAP і СІРА та ін. міжнародних систем.

Зі вступом України до Світової Організації Торгівлі та прийняттям рішення щодо вступу до складу країн Європейського Співтовариства набуває актуальності проблема гармонізації системи бухгалтерського обліку України, відповідно до вимог цих організацій. Забезпеченню відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання сприятиме створення організаційно-правових умов застосування суб'єктами господарювання міжнародних стандартів для складання фінансової звітності [4]

Визначення окремих проблем реформування бухгалтерського обліку та їх вирішення повинні сприяти не тільки побудові якісного бухгалтерського обліку для виконання важливої інформаційної функції, але і для підвищення значущості професії бухгалтера в Україні. На думку науковців, зазначеному процесу буде сприяти розробка та впровадження концепції побудови бухгалтерського обліку в Україні (рис. 1).

Висновки. Узагальнюючи вище викладене стосовно проблем організації бухгалтерського обліку для отримання якісної, своєчасної і достовірної інформації, слід зазначити, що існуюча методологія із забезпечення підприємств обліковою інформацією не відповідає вимогам ринкової економіки, а тому потрібна нова модель облікової інформаційної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” від 09.11.2007р. №537-V. Інформаційна система ЛІГА

2. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. №996-XIV. Інформаційна система ЛІГА
3. Закон України „Про електронні документи й електронний документообіг” від 22.05.2003р. №851-IV. Інформаційна система ЛІГА
4. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Розпорядження КМУ від 24.10.2007р. № 911-р. Інформаційна система ЛІГА
5. М.Білуха, Т.Микитенко теоретичні та методологічні засади електронного обліку господарської діяльності // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. -№12. – С.15-24.
6. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522с.
7. С. Кузнецова. Технологія організації бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки суб’єктів господарювання // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. - №6. – С.29-33.
8. Мних Є. Економічний аналіз у системі антикризового управління підприємством // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. -№7. – С.33-37.
9. В. Моссаковський. Концепція побудови бухгалтерського обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. -№10. – С.18-25.
10. Чебан Т., Яценко В. Організаційні аспекти побудови бухгалтерії стратегічного типу // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. -№12. – С.31-36.

